

Posudek oponenta

Autor závěrečné práce: Klára Šuková

Název práce: Tvůrčí vizuální proces

Vedoucí závěrečné práce: MgA. Jan Pfeiffer

Oponent závěrečné práce: doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.

Obor: Studijní program: Specializace v pedagogice
Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

Akademický rok: 2023

Obsah a cíl práce

Autorka práce si vytkla za cíl sledovat, a to za pomoci fenomenologicky motivovaného popisu, svoje výtvarné aktivity a co nejdříve sdělit. Je to úkol nelehký, jak ostatně vyzkoušel každý, kdo se pokusil o odbornou reflexi vlastní tvorby při zachování co nejosobnějšího, autentického obsahu. Obsahově práce výborně zapadá do výzkumného programu katedry VV, v němž se řešitelé zabývají vznikem vizuálního artefaktu za použití relevantních nových metod výzkumu, jako je jmenovitě A/r/tography nebo Art Based Research (ABR/výzkum uměním). Otázky vyplývající z postupně čteného tetu práce budu klást rovnou do textu, abych udržela dialogický charakter oponentury.

Struktura práce (členění kapitol, logická provázanost). Klára Šuková dělí práci do předepsané struktury, přičemž sleduje jeho lineární postup, ale daří se jí narušit obvyklé mechanické dělení tím, že komponuje všechny části jako obsahově prostupné. Tím také docílí názorné ukázky toho, že didaktické postupy lze spojit organicky s reflexí vzniku vlastního uměleckého názoru a z něj vyplývající novátorské návrhy na způsoby zadávání úloh. Přitom respektuje rovněž vztahy mezi zadávaným tématem (námětem) a rolí aktérů, kteří vytvářejí situaci výuky.

Autorská část (kontext českého i světového umění, reflexe vlastní tvorby, dokumentace uměleckých děl)

Autorskou část cením vysoko – obsahuje nejen přehled vybraných autorů, dvou profesionálních umělců a jedné autorské dvojice, kteří se ve své tvorbě opírají o sebereflexivní přístupy, ale především je zde předkládán především vlastní výzkum. Jde o reflexi, považovanou za tvůrčí akt, stavěný naroveň vlastní výtvarné výpovědi a k ní příslušným učitelským přístupům (od str. 22),

podpírajícím didaktické návrhy, které připojuje v logice výsledků výzkumu, který tudíž můžeme považovat za výzkum aplikovaný. Výzkum uplatňuje rovněž komparativní prvky: autorka totiž porovnává svoji tvorbu v různých prostředích (školní ateliéry a „domácí“ tvorba) a v různém časovém pásmu na pozadí střední a vysokoškolské instituce. Z toho vyplývají tři typy postupů a k nim příslušných návrhů výtvarných jednotek, kde je použit proces jako hlavní téma. První z nich je demonstrován na zadání k Performativní kresbě pomocí provázku a klade důraz na „stoprocentní autonomii“, žák je zde chápán jako tvůrce a je povzbuzován k experimentování – zde je nutná vnitřní motivace! **Otázka 1: Jste si jista svým tvrzením, že ve školním prostředí (tzv. dispozitivu) je zaručena stoprocentní autonomie žáka? Co a jak konstruuje žákovský subjekt jako autonomní? Zamyslete se na d svými reflexemi „domácí“ tvorby a vaší vlastní motivovanosti.** Druhá technika vztahu k zadání je „totální vedení pedagoga“. Ta je zaměřená na pochopení a rozvinutí procesuálních konceptů, pro oblast výuky VV typickou. **Otázka 2: Jaký je váš názor na redukci výtvarné výchovy na co největší počet zvládnutí výtvarných technik? Proč je takto vedená VV tolik oblíbená u nekvalifikovaných učitelů?** Třetí postup kombinuje obě předchozí: cvičení – projekt Prostor – zvuk – světlo. řeší komplexní zadání včetně nového uspořádání prostoru ve smyslu dispozitivu kognice a rolí učitele i žáka.

Věcné zpracování (teoretické a metodologické zakotvení, náročnost tématu, inovativnost, přínos práce, formulace závěrů) Jak autorka uvádí hned v úvodu, použila výzkumnou metodu ABR. V absenci konkrétní formulace teoretického či metodologického pozadí vidím největší problém práce. Přestože autorka prokazuje značný smysl pro systematizaci materiálu a schopnost jeho interpretace v nově vystavěné struktuře (např. ABR diagramy vzniku díla, popisy odhalující cykly osobního vývoje a přístupu k tvorbě, str. 26 a 28 a dále), postrádám v této části důkaz o modelu výzkumu (nebo plánu výzkumu), s oporou v prostudovaných pramenech (např. klasika Arts Based Research od editorky patrici Leavy, která je uvedena v literatuře). Jedná se tedy o intuitivní náhled na metodologicky poměrně přesně popsanou a uchopenou specifikou výzkumu, na němž se navíc členové KVV dlouhodobě podílejí a adaptují ho pro české prostředí. Stačilo by prostudovat dostupné prameny projektu Horizon2020 AMASS, nebo doktorské práce např. Pavly Gajdošíkové či Aleny Kotzmannové, popsat personalizované metody, vyvinuté za účelem vlastního výzkumu a bylo by po starosti. Série výtvarných jednotek na fázi tvorby je sice zajímavá, ale bez komentáře a patřičného zarámování do výzkumného kontextu je to poněkud sebestředně působící soubor autoportrétů, které navíc vypadají, jako by autorka nevěděla, kam s nimi. Mají sice osvěžující, ale přesto nadbytečný ilustrativní charakter, jakoby zobrazující průběh známé struktury kreativity, pravděpodobně americké psychologické školy... **Otázka: Dalo by se podle Vás s touto částí něco podniknout?**

Tím se dostáváme k dalšímu hodnoticímu kritériu: **Správnost citace a odkazů na literaturu**, které také vážne. Některé reference jsou podle normy APA (pravděpodobně), jiné postrádají zcela obvyklý tvar. Je to na škodu práce! Seznam literatury hodnotím jako poněkud omezený – k tématu existuje mnohem více pramenů, jejichž studium by obohatilo výkladové rámce práce.

Grafické, formální a jazykové zpracování Práce se vyznačuje přehledným členěním, dobře se čte, přes specifické zvláštnosti osobního stylu, které respektuji. Přesto by některé stylistické partie snesly re-formulaci a celý text přinejmenším další korekturu jazykové správnosti.

Oceňuji přínos práce, který spočívá v poctivé reflexi autorky z pozice typické pro artografický přístup. V úrovni bakalářské jde o překvapivě vyzrálé hodnocení sama sebe, své tvorby a vztahů typu učitel - žák, typu autorské pozice tvůrce - dílo, které jsou v oblasti výtvarného vzdělávání skutečně specifické. Na závěr ocituji samotnou autorku: „Až při detailním rozboru svého čtyřletého studia lépe hodnotím jejich (učitelů) postupy, protože s odstupem vidím, jaký měly vliv. A že jako student nemůžu přímo v procesu tvorby i studia hodnotit zkratkovitě postupy pedagogů. Jelikož nevidím, jaké ovoce v budoucnu ponosou. Proto doufám, že i tato práce může v budoucnu být jakýmsi ukazatelem, že akademické prostředí má na tvorbu pozitivní vliv z dlouhodobého hlediska.“ Za tento názor upřímně děkuji. Práce rozhodně vyzývá Kláru Šukovou k propracování témat v duchu seriálu „to be continued“.

Doporučení/nedoporučení k obhajobě

Práci doporučuji k obhajobě

Datum V Praze, 8. 5. 2023

PhDr. Marie Fulková, Ph.D.